

Ajalugu 7. klass

2 õppetundi nädalas, kokku 70 õppetundi õppeaastas

Ajaloo algõpetus

Ajaarvamine ja ajalooallikad (18 õppetundi)

Ajaloosündmused, ajaloolised isikud ja eluolu (16 õppetundi)

Õppe kirjeldus

Ainekavaga kooskõlas olevad õpitulemused 7. klassis

Õpilane:

- 1) iseloomustab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust, talupoegade ja feodaalide elulaadi; kiriku osa keskaja ühiskonnas ning kultuuripärandi säilitajana ja maailmapildi kujundajana; teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad; iseloomustab keskaegse linna eluolu;
- 2) iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemist;
- 3) iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi;
- 4) kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi;
- 5) toob esile ristsõdade eesmärgid ja tulemused;
- 6) nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ja muistset vabadusvõitlust;
- 7) teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ning tekkis Vana-Vene riik;
- 8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, senjäär, vasall, feodaal, pärisori, Inglise parlament, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu, romaani stiil, gooti stiil, koraan, Muhamed, mošee, Meka*;
- 9) teab, kes olid Karl Suur ja Justinianus I, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õpet kavandades ja korraldades on õpetajal vabadus ning võimalus valida, mis allikate ja materjalide alusel ta töötab ning mis näiteid õpitava illustreerimiseks kasutab. Õppe kirjeldusele lisaks on koostatud näidistunnikavad „Rahvuslik ärkamine ja tegelased Eesti kroonilt“, „Vana aja kool“, „Asjad kõnelevad“ ja „Eestlaste eluolu muinasajal“. Näidistunnikavale on lisatud leheküljed õpikutest, mille käsitusviis toetab kehtiva ainekava rakendamist. Õpet kavandades ning tagasisidestades tuleb lähtuda kehtivas ainekavas seatud õppe- ja kasvatuseesmärkidest ning taotletavatest õpitulemustest.

Õppematerjalid

Õppekava rakendamiseks vajalikku õpikeskkonda kujundades on oluline kasutada õppematerjale, mis aitavad õpitavat illustreerida, seostada, täiendada ja rakendada. Õpetamist toetavad õpik jm vastavalt õpetaja valikule.

Abiks õpetajale:

Tiina Kilumets: http://www.oppekava.ee/index.php/Aktiiv%C3%B5ppemeetodite_kasutamisest_ajaloo%C3%B5petuses;

Aktiivõppe materjal: <http://aktiivope.weebly.com/>;

Tii Pedastsaar (2000). Õpi- ja õpetamisviisid. Tartu;

Kujundav hindamine sotsiaalainetes: <http://pdfoiout.org/preview/65200688.html>

jne

Keskaeg: keskaegne ühiskond (4 tundi)

Õpitulemused: õpilane kirjeldab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust ning talupoegade ja feodaalide elulaadi.

Õppesisu: keskaja koht maailma ajaloos, keskaja ühiskonna üldiseloomustus, keskaja periodiseering, ühiskonnakorraldus, läänikord, keskaja eluolu ja maailmapilt

Põhimõisted: keskaeg, lään, läänikord, feodaal, pärisori, naturaalmajandus, vasall, senjöö, rüütel, vara-, kõrg- ja hiliskeskaeg

Pädevused

Õpipädevus: kõigis õppeolukordades oleks hea täita ja täiendada õpimappi, mis võimaldab õpilasel harjutada järjepidevust; õpetaja saab anda ülesandeks jälgida meedias ilmuvat (nt meedias ilmuvad uudised arheoloogiliste väljakaevamiste kohta; õpilase enda nähtud keskaegsed ehitised jne). Õpimapp võib olla ka digitaalne, mis omakorda võimaldab arendada digipädevust.

Kultuuri- ja väärtuspädevus: kultuuriline mitmekesisus inimkonna ajaloos, kodukohas jne. Omavaheli suheldakse tunnitöö kestel ja väljaspool tunde viisakalt.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus: õpilased osalevad rühmatöös.

Enesemääratluspädevus: õpilase õpimapis on oluline õpilase enesehinnangu leht: mida ma õppisin, mis mul hästi õnnestus, mida ma pean veel harjutama. Ajalooperioode õppides võiksid õpilased mõelda ennast mõne teise inimese olukorda, saades nii harjumuspärasest kogemusest erineva vaatenurga.

Suhtluspädevus: õpilased osalevad rühmatöodes, väljendavad oma seisukohta nii suulisel kui kirjalikult; kasutavad korrektselt mõisteid; hindavad allikatekste jne.

Matemaatikapädevus: õpilane mõistab aega ja statistilisi andmeid, püstitab ning tõestab hüpoteese; leiab põhjuse-tagajärje seoseid; asetab fakti konteksti.

Ettevõtlikkuspädevus: ajalooliste isikute elukäigu uurimine ja sellest järelduste tegemine; karjääri planeerimine – mis ametid on ühiskonnas ajaloo jooksul olnud, mis on neist kadunud ja miks.

Digipädevus: õpilane kasutab materjalide otsimiseks, õppimiseks ja oma tööde vormistamiseks-esitamiseks digitaalseid vahendeid.

Õppe-tund	Õpitulemused	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine ja keskkond	Õppesisu	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT kasutamine
1.	Õpilane oskab selgitada keskaja mõistet, teab keskaja alguse ja lõpu sajandeid, oskab nimetada piirsündmusi keskaja määratlemisel.	<p>1. Ajurünnak eelteadmiste väljaselgitamiseks. Mis on keskaeg?</p> <p>2. Arutelu: ajaloo mõiste, ajalooperioodid</p> <p>3. Töö ajajoonega: keskaja dateerimine, Eesti ja vana Euroopa võrdlus</p> <p>4. Ideekaart: https://moistekaart.wordpress.com/lugemismaterjal/1-nadal/ideekaar/</p>	<p>Sissejuhatus. Keskaja ühiskonna iseloomustus</p> <p>Mõisted <i>keskaeg</i>, <i>antiikaeg</i></p>	<p>Matemaatika: arvud, sajandid, Rooma numbrid</p> <p>Kirjandus: suuline eneseväljendus</p> <p>Geograafia: Euroopa piirid</p>	<p>Elukestev õpe ja karjääri areng: ajaloolase ja arheoloogi elukutse</p> <p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: arheoloogiliste leidudega seotud tegevus</p>	<p>1. PP esitlus: http://www.slideshare.net/pkajalugu/7ajal08092010</p> <p>2. Sissejuhataav video 3 minutit: https://www.youtube.com/watch?v=6EAMqKUimr8</p>
2.	1. Õpilane teab, mis muutused ühiskonnas keskaja jooksul toimusid, oskab õpiku järgi paigutada	1. Arutelu: keskaja sündmused, muutused keskaja jooksul ühiskonnas	<p>Keskaja periodiseering.</p> <p>Mõisted <i>vara-</i>, <i>kõrg-</i> ja <i>hiliskeskaeg</i></p>	<p>Matemaatika: sajandid, aastakümned</p> <p>Loodusõpetus:</p>	<p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: iseseisva õppimise oskuse arendamine</p>	Õpetaja valmistatud sedelid sündmuste nimedega, mida õpilased saavad paigutada

	<p>olulisi sündmusi ajaloo perioodidesse.</p> <p>2. Järgmise tunni tunnikontrollis hinnatakse õpilase teadmisi keskaja piiridest, oskust iseloomustada keskaja perioode, oskust kasutada ajalooatlast.</p>	<p>2. Praktiline töö: keskaja protsesside paigutamine perioodidesse</p> <p>3. Töö ajajoonega. Eelmises tunnis tehtud ajajoone täiendamine)</p> <p>4. Teemantluuletuse koostamine ühe konkreetse perioodi kohta (vara-, kõrg- ja hiliskeskaeg)</p>		<p>põlvkonna mõiste</p> <p>Eesti keel: suuline eneseväljendus ja arutlusoskuse arendamine</p>	<p>Teabekeskond: info otsimine ja leidmine, allikate kriitiline käsitlus</p>	<p>ajajoonele.</p>
3.	<p>Õpilane:</p> <p>1) iseloomustab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisislikku ühiskonda, naturaalmajandust ning talupoegade ja feodaalide elulaadi;</p> <p>2) kasutab mõisteid õiges kontekstis;</p> <p>3) oskab iseloomustada rüütlite osa ühiskonnas;</p> <p>4) oskab kirjeldada rüütlite varustust.</p> <p>Hinnatakse sõnavara ja mõistete kasutamist õiges kontekstis; töö vastamist teemale.</p>	<p>1. Arutelu, õpetaja selgitused; slaidikava koostamine</p> <p>2. Tööleht: www.kke.meis.ee/images/failid/pdf/toolehed/Ajalugu1-66.pdf lk 9</p> <p>3. Slaidikava: http://www.slideshare.net/javito0506/medieval-society-9634251#btnPrevious</p> <p>4. Jutu „Rüütlid ja nende varustus“ kirjutamine: http://www.slideshare.net/Helga/medieval-suits-of-armor</p>	<p>Ühiskonnakorraldus. Läänikord</p> <p>Mõisted <i>lään, läänikord, läänimees, feodaal, pärisori, vasall, senjäär, rüütel, feood</i></p>	<p>Inglise keel: võõrkeelse materjali kasutamine ja tõlkimine</p> <p>Informaatika: otsingumootori kasutamine internetis</p> <p>Eesti keel ja kirjandus: kirjalik eneseväljendus, kokkuvõtte tegemine nähtust ja loetust; korrektsete lausete moodustamine</p> <p>Kunst: keskaja inimese esteetika; ilumeel, töökorralik teostatus, keskaegne maalikunst</p>	<p>Elukestev õpe ja karjääri areng: muuseumitöötaja; käsitöölaine (kõõsner või kullasepp)</p>	<p>1. Huvilistele: http://www.youtube.com/watch?v=zO-8f3XpNMg</p> <p>2. Rüütlivarustus: http://www.youtube.com/watch?v=sEuhKRhrvRM</p> <p>3. Huvilistele: http://www.slideshare.net/gsill/daily-life-in-middle-ages#btnNext</p>

4.	<p>Õpilane oskab kasutada mõisteid õiges kontekstis; tal on oma arvamus ning ta oskab seda faktidega põhjendada.</p> <p>Hinnatakse õpilase oskust kasutada fakte oma seisukoha põhjendamiseks.</p>	<p>1. Meetod: segipaisatud laused.</p> <p>2. Suuline arutus: keskaja eluolu ja maailmapilt</p> <p>3. Hinnangu andmine keskaja eluolule</p> <p>4. Keskaegne ühiskond: http://www.slideshare.net/javito0506/medieval-society-9634251#btnPrevious</p> <p>5. RATT. Roll – vaimulik, aadlik või talupoeg; adressaat – vaimulik, aadlik või talupoeg; teksti vorm – isiklik kiri; teema omal valikul</p>	<p>Keskaja eluolu ja maailmapilt</p> <p>Mõisted <i>feodaal, pärisori, naturaalmajandus</i></p>	<p>Kirjandus: suuline ja kirjalik loominguine eneseväljendus</p> <p>Matemaatika: naturaalmajanduse kaubavahetuse arvutamine</p>	<p>Kodanikualgatus: õpilane kujundab oma seisukoha ja argumenteerib seda faktidega ajalooõpikust või nähtud filmidest.</p>	<p>Keskkond allalaadimiseks: http://middleages.pppst.com/manorlife.html</p>
----	--	---	--	---	---	--

Kirik keskajal (8 tundi)						
Õpitulemused: õpilane teab kiriku osa keskaja ühiskonnas nii kultuuripärandi säilitajana kui ka maailmapildi kujundajana.						
Õppesisu: ristiusu õpetuse alused, kiriku osa ühiskonnas, ristiõjad, keskaja ülikoolid ja teadus, romaani ja gooti stiil						
Mõisted: paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, romaani stiil, gooti stiil, sakrament						
Pädevused: rohkem saab rõhku panna väärtus- ja kultuuripädevustele, nt kümme käsku tänapäeval; enesemääratluspädevuse juures karjäär.						
Õppe-tund	Õpitulemused	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine,	Õppesisu	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT

		hindamine, keskkond				vahendid
1.	<p>Õpilane:</p> <p>1) iseloomustab kiriku osa keskaja ühiskonnas kultuuripärandi säilitajana ja maailmapildi kujundajana;</p> <p>2) oskab kasutada mõisteid kontekstis õigesti.</p> <p>Hinnatakse õpilase oskust rakendada mõisteid kontekstis.</p>	<p>1. Õpetaja slaidikava ristiusu põhimõtetest</p> <p>2. Õpilaste töö põhimõistetega <i>püha, patt, puhastustuli; viimne kohtupäev; sakrament, ketser, inkvisitsioon</i></p> <p>3. Võtmesõnade tööleht (paberil või tahvelarvutis)</p> <p>4. Tund arvutiklassis. Õpilased koostavad rühmadena slaidikava ristiusu alustest. Slaidide teemad: Uus Testament; Vana Testament; Jeesus Kristuse elu; Jeesuse õpetus; piibliloo lühiülevaade omal valikul (raamatust „Piiblilood“).</p>	<p>Ristiusu õpetuse põhialused</p> <p><i>Mõisted püha, patt, puhastustuli; viimne kohtupäev; sakrament, ketser, inkvisitsioon</i></p>	<p>Kunstiõpetus: maal ja skulptuur keskajal</p> <p>Informaatika: PowerPointi esitluse koostamine arvutis</p> <p>Religiooniõpetus: kristluse kujunemine</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: Õpilane teab, et Euroopa maailmapildi aluseks on 10 käsku.</p> <p>Kultuuriline identiteet: Õpilane on kultuuriliselt salliv.</p>	<p>1. Huvilistele: http://www.youtube.com/watch?v=Ra2t3S8jp8w</p> <p>2. Slaidikavad Google'i pildiotsinguga</p>
2.	<p>Õpilane:</p> <p>1) oskab iseloomustada kiriku juhtivat rolli; kasutab mõisteid (sakramentide nimetused) kontekstis õigesti;</p> <p>2) oskab iseloomustada</p>	<p>1. Arutelu. Kiriku roll ühiskonnas; kirikutegelased; vaimulikud ja ühiskond</p> <p>2. Püramiiddiagrammi täitmine</p>	<p>Tunnikontroll: ristiusu mõisted</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) oskab iseloomustada kiriku juhtivat rolli; kasutab mõisteid (sakramentide</p>	<p>Eesti keel: suuline eneseväljendus</p> <p>Kunst: kirik kui sakraalehtis</p> <p>Religiooniõpetus: kristluse olemus</p>	<p>Kodanikualgatus: õpilane kujundab oma seisukoha ja argumenteerib seda faktidega ajalooõpikust või nähtud filmidest.</p>	<p>Õpetaja on koostanud sedelid erinevate tegevuste nimetustega. Õpilased tõmbavad kordamööda sedeleid ja</p>

	kiriku rolli inimeste igapäevaelus.	<p>3. Rühmatöö. Seitse sakramenti ja keskaegne inimene. Tunni lõpus arutlevad õpilased, kuivõrd tihedalt oli inimese elu seotud kirikuga.</p> <p>4. Tunniteema visualiseerimine ja loovülesanne. Õpetaja jagab klassi rühmadeks ning iga rühma ülesanne on etendada üks sakrament.</p> <p>5. Iseseisvaks õppimiseks: http://keskaegnekirik.weebly.com/</p>	<p>nimetusi) kontekstis õigesti;</p> <p>2) oskab iseloomustada kiriku rolli inimeste igapäevaelus.</p>			arutavad, kuivõrd sai kirik seda tegevust normeerida.
3.	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab ristsõdade puhkemise põhjusi;</p> <p>2) oskab kasutada kaarti, et iseloomustada nelja ristsõda;</p> <p>3) oskab selgitada ristsõdade tagajärge ning teab, kuidas ristsõjad muutsid eurooplaste kultuuri ja hügieeni;</p> <p>4) oskab ennast asetada keskaja inimese olukorda.</p>	<p>1. Töö ajalookaardiga. Ristsõjad Idamaadesse ja Läänemere äärde</p> <p>2. Ajajoone ülesanded: ristsõdade periood</p> <p>3. Muusikavideo. Laulusõnades on edasi antud ristsõdade eesmärgid ja tulemused: http://www.youtube.com/watch?v=weMhSSYoRi4</p> <p>4. Loovtöö rühmades.</p>	Ristsõjad, nende puhkemise põhjused. Ristsõdade tulemused ja tagajärjed	<p>Geograafia: Vahemere piirkond, atlase kasutamine</p> <p>Inimeseõpetus: hügieen</p> <p>Eesti keel: erinevad tekstiliigid, nt reklaamtekst</p> <p>Kunstiõpetus: reklaami kujundamine</p>	<p>Kultuuriline identiteet: erinevate ajastute ja erinevate piirkondade inimeste erinev maailmavaade</p> <p>Tervis ja ohutus: puhtad käed ja puhas joogivesi</p>	<p>1. Huvilistele keskaegne muusika: http://www.youtube.com/watch?v=QnHyFaMVi1ku</p> <p>2. Ladinakeelne laul: http://www.youtube.com/watch?v=tqNt9IbwPQw&feature=related</p>

		Õpilased koostavad reklaamklipi, et meelitada inimesi ristsõtta.		Meediaõpetus: reklaami olemus		
4.	Õpilane: 1) teab, kuidas oli korraldatud keskaegne hariduselu ning mida sai õppida keskaegses ülikoolis; 2) oskab iseloomustada keskaegseid haridusolusid.	1. Suuline arutelu: kirik ja haridus; ladina keel 2. Iseseisev töö tekstidega. Loetud materjali põhjal saavad õpilased koostada akrostihhone või ka <i>cinquin'</i> e. Õpetajale: http://www.abcteach.com/free/h/howto_cinquain.pdf 3. Tunniteema kinnistamiseks tähemäng sõnaga <i>haridus</i> . Ühe tähe alla võib kirjutada mitu teemakohast sõna.	Keskaja ülikoolid ja teadus <i>Mõisted rektor, dekaan, dispuut, kursiivkiri, skolastika</i>	Inimeseõpetus: kasvatusest erinevates ajastutes Muusika: keskaegne muusika, pillid Kunstiõpetus: kirjakunst, maalikunst Filosoofia: keskaegne filosoofia, skolastika Eesti keel: tekstide loomine, korrektne kirjaviis	Väärtused ja kõlblus: õpilase positsioon keskajal; kehaline karistamine jne Elukestev õpe: hariduse ja teaduse valdkond kui karjäärivõimalus Teabekeskond: õpilane tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda. Kultuuriline identiteet: õpilane mõistab kultuuride muutumist ajaloo vältel, on kultuuriliselt salliv.	1. Tööleht videote jälgimiseks 2. Video: http://www.youtube.com/watch?v=Ly9BPvFJfgo
5.	Õpilane: 1) oskab iseloomustada romaani ja gooti stiili, oskab neid eristada; 2) teab kuulsamaid gooti ja romaani stiilis kirikuid Euroopas ning oma kodukohas.	1. Arutelu: kirikud kodulinnas, maakonnas 2. Gooti stiil: http://www.youtube.com/watch?v=O5Z1gxGhRQQ&feature=related 3. Gooti ja romaani stiil: http://www.youtube.com/	Keskaja kunst. Gooti ja romaani stiil, sakraalhoonete ehitamine	Kunstiõpetus: arhitektuuriajalugu (kirikud kui sakraalehitised) Inglise keel: sõnavara arendamine Geograafia:	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: ehitusmeister, sajandeid kestva ehitise teostus Väärtused ja kõlblus: hästi tehtud töö väärtus ajaloos	Videote vaatamine ja töölehtede täitmine

		<p>watch?v=lwKg4ESvYG4&feature=related</p> <p>4. Töölehtede täitmine. Koos õpetajaga käiakse kodulinna või maakonna kiriku(te)s ning täidetakse saadud informatsiooni ja vaatluse põhjal töölehed.</p>		kirikuhuone ja ilmakaared		
6.	<p>Õpilane:</p> <p>1) iseloomustab tehnika arengut keskajal ning teab, millal tähtsamad leiutised tehti ja avastused avastati;</p> <p>2) oskab näha põhjuse ja tagajärje seost.</p>	<p>1. Tehniliste leiutiste paiknemine ajajoonel. Õpilased mõistatavad, mis leiutati varem, mis hiljem; seejärel täpsustavad järjestust õpiku põhjal.</p> <p>2. Keskaegne ajamõõtmine</p> <p>3. Piret Pihu slaidikava tehnika arengust: http://www.slideshare.net/uhsigum/tehnika-areng-keskaja-lpul#btnPrevious</p> <p>4. Õpilased koostavad slaididel nähtu kohta küsimusi ja esitavad neid siis üksteisele.</p> <p>5. Tunnitöö kahes osas: 1) viktoriin; 2) töö ajajoonega.</p>	Tehnika areng, avastused ja leiutised, meditsiin areng	<p>Matemaatika: ajamõõtmine, ajaühikud</p> <p>Loodusõpetus: tuule- ja vee-energia kasutamine; päikesekell</p> <p>Inimeseõpetus: tervis</p> <p>Kunst: tehnikasaavutuste joonistamine</p> <p>Eesti keel: küsimuste koostamine ja neile vastamine; lauseehitus</p>	<p>Tehnoloogia ja innovatsioon: õpilane saab aru, et maailm ongi pidevas muutumises.</p> <p>Keskkond: tehnika arengu mõju keskkonnale – kuidas saame loodust ja keskkonda kaitsta; tehnika ja müra – kuidas saame ennast müra eest kaitsta.</p>	

		Viktoriini võib koostada internetikeskkonnas valikvastustega testina. 1. Mis leiutisest ja avastusest on juttu? 2. Paigutage leiutised ja avastused ajajoonele õpiku järgi.				
7.	Õpilane: 1) kordab õpitu üle, leiab oma nõrgad kohad; õpib teadlikult; 2) oskab kasutada oma olemasolevaid ajalooteadmisi, et tuletada kontekstist lähtuvaid seaduspärasusi. Reklaamklippide puhul hinnatakse teemakohaste mõistete kasutamist.	1. Rühmatööd: kirik keskajal 2. Reklaamklippide vaatamine, nende hinnangu andmine. Mõistete rakendamine 3. Juhitud kujutluspilt. Õpetaja jutustab õpilastele Giordano Bruno eluloost ja vaadetest. Õpilastel tuleb jutustuse lõpp ise kirjutada – mis sai Giordano Brunost? Õpilane kasutab loo lõppu kirjutades oma teadmisi keskaja inimese maailmapildist ning kiriku ja religiooni rollist ühiskonnas.	Kordamine <i>Mõisted paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, romaani stiil, gooti stiil, sakrament</i>	Eesti keel: suuline ja kirjalik väljenduslaad	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: õpilane on rühmatöös aktiivne; abistab vajaduse korral klassikaslast, kes ehk nii edukas ei ole. Elukestev õpe: õpivõtete kasutamine	Suur paber, vildikad
8.	Õpilane rakendab oma teadmisi, on loov.	Õpetaja saab rakendada slaidikava, et õpilane tunneks ära näiteks	Kokkuvõttev hindamine. Kontrolltöö: kirik keskajal	Eesti keel: korrektne õigekiri ja väljenduslaad	Elukestev õpe: õpivõtete rakendamine	Slaidikava piltidega

	Hinnatakse mõistete teadmist ja nende rakendamist õigesti; õpilase teadmisi gooti ja romaani stiilist, kiriku mõjuvõimust; ristsõdade põhjustest ja tagajärgedest. Tähtis on, et õpilane toob näiteid.	romaanid ja gooti ehitisi; õpetaja annab ette sõnad, mida õpilane rakendab õiges kontekstis jne.				
--	--	--	--	--	--	--

Frangi riik (5 tundi)

Õpitulemused: õpilane iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemise tagajärgi.

Õppesisu: Frangi riigi teke; riik Karl Suure ajal; Frangi riigi jagunemine; kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa

Pädevused: õpipädevus, väärtuspädevus, matemaatikapädevus; ettevõtlikkuspädevus Karl Suure näitel

Õppe-tund	Õpitulemused	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine ja keskkond	Õppesisu	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT vahendid
1.	Õpilane: 1) oskab iseloomustada Frangi ühiskonda; 2) oskab kaardi peal näidata Frangi riigi piire.	1. Õpilased koostavad kuuepunktise kava Frangi riigi sünniloo kohta. 2. Õpetaja annab õpilastele kätte A5 paberid õigete ja valede väidetega. Tunni lõpuks on õpilased materjali läbi töötanud ning oskavad väiteid kinnitada	Frangi riigi teke <i>Mõisted dūnastia, Merovingid, Karolingid</i>	Geograafia: Euroopa alad ja piirid; info leidmine kaardilt Kunstiõpetus: frankide riided ja ehted	Elukestev õpe: erinevate õpivõtete omandamine	1. Kaart 2. Kontuurkaart 3. Aire Murru kava: http://www.slideshare.net/Aire68/frangi-riik?next_slideshow=1

		või ümber lükata.				
2.	<p>Õpilane:</p> <p>1) oskab iseloomustada Karl Suure osa Frangi riigi ajaloos;</p> <p>2) oskab kirjeldada 8.–9. sajandi sõjapidamises toimunud muudatusi;</p> <p>3) lahendab ülesandeid loovalt.</p> <p><i>Cinquin'</i>e hinnates jälgitakse, et õpilane kasutaks Karl Suurega seonduvat terminoloogiat.</p>	<p>1. Karl Suur: http://www.miksike.ee/docs/elehed/4klass/7riik/elutuba/karl.htm</p> <p>2. Slaidikavad. Aire Murd: http://www.slideshare.net/Aire68/frangi-riik#btnNext; Tiina Kull: http://www.slideshare.net/tiinakull/frangi-riik-kujunemine. Slaidikava jälgides märgib õpilane üles märksõnu.</p> <p>3. <i>Cinquin'</i>e Karl Suure kohta. TTS-meetodi kasutamine</p>	Frangid. Frangi riigi teke. Karl Suur	<p>Geograafia: Karl Suure riigi piirid, atlase kasutamine</p> <p>Kunstiõpetus: riietus ja ehted</p> <p>Eesti keel: funktsionaalne lugemine</p>	<p>Kultuuriline identiteet: euroopaliku maailmavaate lugu</p> <p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: üksikisiku roll ajaloos</p>	<p>1. Slaidikava PowerPointis</p> <p>2. Slaidikavade jälgimiseks töölehed</p>
3.	<p>Õpilane:</p> <p>1) oskab nimetada põhjuseid, miks Karl Suure riik lagunes;</p> <p>2) oskab kaardil näidata Frangi riigi moodustanud alasid. Hinnatakse õpilase</p>	<p>1. Põhjuse ja tagajärje seosed</p> <p>2. Jutustamine: Frangi riigi lagunemine ja viikingite rüüsteretked</p> <p>3. Materjali</p>	<p>Frangi riigi jagunemine, tuumikalad</p> <p><i>Mõisted viikingid, saratseenid</i></p>	<p>Geograafia: Euroopa riikide piirid</p> <p>Kunstiõpetus: ajaloolised raamatuillustratsioonid</p> <p>Eesti keel: suuline eneseväljendus</p>	<p>Teabekeskkond: õpilane teeb õpikuillustratsioonide põhjal järeldusi.</p>	Kontuurkaart

	oskust kasutada atlase infot.	konspekteerimine, olulise eristamine ebaolulisest 4. Aktiivõppemeetod: pildi sisse minek õpikupilte kasutades				
4.	Õpilane vaatab üle oma teadmised. Areneb enesekriitika: mida ma tean, mis on vaja veel arendada.	1. Rühmatöö: märksõnade leidmine tekstist ja nende defineerimine 2. Jutu struktuuri selgitamine: sissejuhatus, teemaarendus, kokkuvõte; kavapunktide koostamine	Kordamine	Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendus Kirjandus: eri liiki tekstide lugemine, analüüsimine	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: õpilane vastutab oma õpiedukuse eest.	Vihik; paber, vildikad
5.	Õpilane koostab kirjaliku ülevaate Frangi riigi arengust ja lagunemisest, oskab tuua esile Frangi riigi mõju tänapäevasele Euroopale, kasutab põhjuse-tagajärje seost. Hinnatakse mõistete kasutamist kontekstis; jutu vastamist teemale.	Jutu kirjutamine teemal „Frangi riik“. Õpetaja annab õpilastele ette sõnad, mis peavad kirjutatud tekstis (korrektses kontekstis) sisalduma: dünastia, Merovingid, Karolingid, Karl Suur, viikingid, saratseenid.	Kokkuvõte Frangi riigi tekkest, arengust ja langusest	Eesti keel: kuidas kirjutada head juttu; korrektse sõnavara kasutamine, slängi vältimine, õigekiri		Paber või kontrolltööde vihik

Araablased (4 tundi)

Õpitulemused: õpilane iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi.

Õppesisu: araabia ühiskond; Muhamed; islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale
Põhimõisted: araablased, islam, Muhamed, koraan, Meka
Pädevused: väärtuspädevus – religiooni ja poliitika vastastikune mõju

Õppe-tund	Teema, mõisted	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine ja keskkond	Õpitulemused	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT vahendid
1.	Õpilane: 1) oskab iseloomustada araabia ühiskonda; 2) oskab näha seoseid looduse ja ühiskonna arengu vahel.	1. Miksike: http://www.miksike.ee/docs/referaadid2005/araablased_kestkajal_liina.htm 2. Töö tekstidega. Olulise ja ebaolulise eristamine: araablaste eluolu 3. Püramiiddiagramm (vt Tiina Kilumetsa materjali), mis on ka rühmatöö aluseks.	Araabia. Loodusolud. Beduiinid	Eesti keel: kirjalik eneseväljendus Geograafia: kaardi kasutamine Arvutiõpetus: esitluse koostamine Kunst: õpilane võrdleb kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab neid.	Väärtused ja kõlblus: erinevate maailmavaadete sarnased ja erinevad jooned Tervis ja turvalisus: äärmuslike loodusolude mõju inimesele; puhtad käed ja puhas vesi	1. Ajalooatlas 2. Huvilistele: http://www.hot.ee/ajalooatlas/text/keskaeg/araablased.htm
2.	Õpilane: 1) teab islami 5 sammast, oskab neid võrrelda ristiusu põhimõtetega: usu sekkumine inimese ellu; 2) oskab võrrelda ning leida seoseid.	1. TTS-meetod: http://www.slideshare.net/Jarveotsaajalugu/islam-phikoolile#btnPrevious 2. Piret Pihu esitlus: http://www.slideshare.net/uhisgum/araabia#btnPrevio	Muhamed. Islami teke ja areng. Islami tugisambad	Eesti keel: kirjalik ja suuline eneseväljendus Matemaatika: oskus püstitada probleemi, loogiliselt arutleda, lugeda materjalist	Teabe keskkond: kriitiline suhtumine infosse Väärtused ja kõlblus: erinevate maailmavaadete sarnased ja erinevad	Interneti materjalid

		us 3. Venni diagramm: islam ja kristlus		välja vajalikku infot Kirjandus: eri liiki tekstide lugemine, analüüsimine	jooned	
3.	Õpilane: 1) oskab iseloomustada araabia kultuuri, põhjendada selle erinevust Euroopa omast ning kasutada mõisteid õiges kontekstis; 2) teab, mis mõju on araabia kultuuril olnud Euroopa kultuurile.	1. Veebileht: http://oppematerjalid.blogspot.com/2010/02/araabia-kultuur.html 2. Muusikanäide: http://www.youtube.com/watch?v=386MbjGXhCs 3. Meeste tantsu näide: http://www.youtube.com/watch?v=DjIXMZLxL-l 4. Kõhutants: http://www.youtube.com/watch?v=MnCIBwVMib8 5. Venni diagramm: araabia ja Euroopa kultuuri erinevused ning sarnasused	Araabia kultuur, selle mõjud Euroopa ja maailma kultuurile	Kunstiõpetus: islami arhitektuur Muusikaõpetus: araabia muusika Kehaline kasvatus: kõhutantsu elemendid võimlemises Ühiskonnaõpetus: meeste ja naiste roll ühiskonnas	Väärtused ja kõlblus: idamaise maailmapildi areng ajaloo vältel, kontrastid euroopaliku maailmapildiga Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: kultuuritöötaja; tantsuõpetaja; turismindus Kultuuriline identiteet: õpilane mõistab kultuuride muutumist ajaloo vältel ning on kultuuriliselt salliv.	1. Videomaterjal; tööleht videote jälgimiseks 2. Huviline õpilane võib teha kokkuvõtte mõnest „1001 öö muinasjutu“ loost.
4.	Õpilane: 1) kasutab esitluse valmistamiseks ja näitamiseks vastavaid programme; 2) jälgib ja kuulab	Rühmatöö esitluste kuulamine ja vaatamine ning nendele hinnangu andmine	Koostöö tegemine; tehtud tööde vaatamine ja hinnangu andmine	Eesti keel: suuline eneseväljendus; autoriõiguse järgmine Kunstiõpetus:	Elukestev õpe: teiste õpilaste esitluste vaatamisega kogemuste omandamine Tehnoloogia ja	1. Arvuti ja projektor 2. Õpilaste jaoks hindamise maatriks, nt http://arvutiopetus.kiq.ee/?p=422

	kaasõpilaste ettekandeid. Hinnatakse etteantud teemale vastavust; slaidide koostamise selgust (ühtlane taust, piltide kasutamine, tähesuurus) ning ettekandmise sujuvust.			sobivate slaidide valimine Arvutiõpetus: programmide kasutamine praktilises töös	innovatsioon: nüüdisaegse tehnika kasutamine Tervis ja ohutus: lugupidamine oma klassikaaslaste töö vastu	
--	--	--	--	--	--	--

Bütsants (6 tundi)
Õpitulemused: õpilane teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ja tekkis Vana-Vene riik.
Õppesisu: 1) Bütsantsi tugevuse põhjused; 2) Justinianus I; 3) Vana-Vene.
Põhimõisted: Bütsants, Ida-Rooma, Konstantinoopol, ikoon, mosaiik, Hagia Sophia, Justinianus I, Vana-Vene riik, Kiiev
Pädevused: õpipädevus, digipädevus

Õppe-tund	Õpitulemused	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine, keskkond	Õppesisu	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT vahendid
1.	Õpilane: 1) oskab kaardil leida Bütsantsi riigi	1. Tekstid ja pildid õpikus, olulise eristamine vähemolulisest:	Bütsants kui Ida-Rooma poliitika ja kultuuri pärija	Geograafia: kaardi tundmine, kaardipassi	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: erialad, mis on	1. Materjal õpetaja valikul

	<p>piirid, iseloomustab Bütsantsi ühiskonda;</p> <p>2) oskab põhjendada, miks Ida-Rooma jäi püsima, kui Lääne-Rooma kokku varises;</p> <p>3) oskab leotu põhjal järeldusi teha.</p>	<p>http://www.slideshare.net/APWorldHistory/byzantine-empire-9214981#btnNext</p> <p>2. Paaristöö. Õpilane koostab 3 erineva raskusastmega küsimust:</p> <p>1) millal (vastus on õpikutekstis olemas);</p> <p>2) kas (vastus võib tekstis olla, ent vastaja peab oskama seda ka põhjendada);</p> <p>3) miks (vastus ei tohi olla tekstis otse leitav, vaid sellest tuletatav).</p> <p>Paarilised esitavad teineteisele kordamööda oma küsimused.</p>		<p>kasutamise oskus</p> <p>Matemaatika: võrdlemine, loogiline arutlemine</p> <p>Eesti keel: suuline eneseväljendus; funktsionaalne lugemine</p> <p>Ühiskonnaõpetus: maksusüsteem, maksude maksmise tähtsus</p>	<p>ühiskonnas olnud sajandeid.</p>	<p>2. Ajalooatlas, kontuurkaart</p> <p>3. Esitluse vaatamiseks tööleht</p>
2.	<p>Õpilane iseloomustab Bütsantsi kultuuri ning leiab seoseid Vana-Kreeka ja Vana-Rooma kultuuriga.</p> <p>Hinnatakse õpilase teadmisi Bütsantsi ühiskonnast ja kunstist. Tunnikontrollis Bütsantsi kohta hinnatakse mõistete</p>	<p>1. Õpikutekst, töövihik, pildimaterjal</p> <p>2. Ehitised: http://www.youtube.com/watch?v=oUdGWRn67YE</p> <p>3. Kolmeosaline Venni diagramm: Kreeka, Vana-Rooma ja Bütsantsi kultuuri erinevused ning sarnasused</p>	<p>Bütsantsi kultuur, Justinianus I</p> <p>Mõisted <i>mosaiik, ikoon</i></p>	<p>Geograafia: Vahemere kliima ja loodusolud</p> <p>Kunstiõpetus: piltide vaatlemine õpikust; ehitiste iseloomustamine, arhitektuur; õpilane võrdleb kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab neid.</p> <p>Tööõpetus: ehete</p>	<p>Teabekeskond: info leidmine ja selle kasutamine, allikakriitika</p> <p>Keskond ja jätkusuutlik areng: ajalooliste ehitiste säilitamine</p>	<p>1. B-kunst: http://miksike.ee/docs/referaadid2006/butsantsi_arhitektuur_enenuut.htm</p> <p>2. YouTube'i videod: https://www.youtube.com/watch?v=f1CWG-2GLU4</p> <p>3. Huvilistele: http://www.youtube.com/watch?v=vCVYF_XIfv</p>

	ja isikute tundmist ning põhjenduste loogilisust (nt miks Ida-Rooma püsima jäi, kui Lääne-Rooma kokku varises).			valmistamine Matemaatika: maksusüsteemi iseloomustamine		k 4. Bütsantsi häving: http://www.youtube.com/watch?v=ijcfjqvOfQE
3.	Õpilane: 1) iseloomustab Vana-Vene ühiskonda, teab seoseid Skandinaavia viikingite ja Vene riigi vahel; 2) oskab iseloomustada Vana-Vene ja muistsete eestlaste suhteid. Hinnatakse akrostihhoni vastavust teemale, mõistete kasutamist kontekstis.	1. Tõene-väär väide , lugemine ja paranduste tegemine 2. Akrostihhon rühmatöona. Iga rühmale antakse erinevad mõisted või ajalooliste isikute nimed.	Vana-Vene riik Mõisted <i>slaavlased</i> , <i>varjaagid</i>	Geograafia: Euroopa kaardi tundmine ja kasutamine Loodusõpetus: loodusolud ja inimasustuse teke Kunstiõpetus: piltide vaatlemine Ühiskonnaõpetus: ühiskondlik korraldus: vürst, družiina jne; naiste positsioon Eesti keel: kirjaliku ja suulise eneseväljenduse arendamine; loovus	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: arheoloog, muuseumitöötaja, turismitöötaja, ehtekunstnik; tekstiilikunstnik Kultuuriline identiteet: õpilane mõistab kultuuride muutumist ajaloo vältel, on kultuuriliselt salliv.	1. Huvilistele: Vene riigi algus: http://www.youtube.com/watch?v=nhot6_TThwA 2. Suur paber, vildikad
4.	Õpilane: 1) oskab kirjeldada vanavene kunsti, teab vene kultuuri	1. Vana-Vene kultuuri seos Bütsantsiga. Piltide vaatlus, pöörata tähelepanu kirikuarhitektuurile	Vana-Vene kultuur Mõisted <i>kirillitsa</i> , <i>ikoonimaal</i>	Vene keel: kirillitsa, vene tähestik Kunst: vene ja	Kultuuriline identiteet: õpilane mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi	1. Slaidikava PowerPointis 2. Õpetajale:

	ning bütsantsi kultuuri sarnaseid ja erinevaid jooni; 2) toob näiteid kodukohast.	2. Ehitised: www.pelgulinna.tln.edu.ee/pelgukool/kuajalugu/vanavene.ppt 3. Jutustamine (suuline eneseväljendus): Vana-Vene kultuur		bütsantsi kultuuri sarnasused, ikoonimaal Tööõpetus: ehted; tarbekunst	kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel. Tal on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktika eripärast. Õpilane on koostööaldis.	http://kodu.ut.ee/~silvi11/lotmanitolked/kultsemteesid.htm
5.	Õpilane: 1) vaatab üle oma teadmised ning kordab mõistete tähendust, et ta oskaks neid kontekstis õigesti kasutada; 2) oskab õpitud süstematiseerida.	1. Rühmatöö: intervjuu näiteks Bütsantsi kaupmehega; jutu kokkuvõte 2. Rühmatöö: ajalehe koostamine 3. RAFT kirjutamine (vt Tiina Kilumetsa materjali)	Kordamine, koostöö tegemine	Eesti keel: küsimuste moodustamine; suuline eneseväljendus; loovus Matemaatika: probleemi leidmise ja sõnastamise oskus	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: õpilane on aktiivne, tunneb ennast ühiskonnaliikmena.	Õpilased teevad oma kokkuvõtted vihikusse või õpimappi.
6.	Õpilane: 1) kasutab õpitud materjali põhjuse-tagajärje seose loomisel; 2) oskab kasutada kaarti; 3) kasutab mõisteid õiges kontekstis; 4) kasutab õpitud materjali põhjuse-tagajärje seose	Olulised on seoste loomise ülesanded. Õpilased teevad oma kokkuvõtted vihikusse või õpimappi.	1. Hinnatakse õpilase oskust seostada seniõpitud teadmisi omavahel. 2. Õpilane näeb põhjuse-tagajärje seost; kasutab mõisteid õiges kontekstis ning oskab kasutada kaarti.	Eesti keel: kirjalik eneseväljendus	Väärtused ja kõlblus: Bütsantsi valitsejate käitumine oma vastaste ja liitlastega	

loomisel; 5) oskab kasutada kaarti; 6) kasutab mõisteid õiges kontekstis.						
---	--	--	--	--	--	--

Linnad ja kaubandus (6 tundi)

Õpitulemused: õpilane teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad, ning kirjeldab keskaegse linna eluolu.

Õppesisu:

- 1) linnade teke ja eluolu;
- 2) hansakaubandus Põhja-Euroopas;
- 3) tsunftikord;
- 4) linnade valitsemine.

Põhimõisted: käsitöö, kaubandus, raad, raekoda, Tallinn, Reval, tsunft, gild, Hansa Liit

Õppe-tund	Õpitulemused	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine ja keskkond	Õppesisu	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT vahendid
1.	Õpilane: 1) teab, kuhu tekkisid keskajal linnad, teab linnade tekkimise eeldusi, oskab kaardil näidata olulisemaid linnu, iseloomustab eluolu linnades; 2) oskab märgata ja iseloomustada	1. Õpikutekstid ja pildid. Linnade tekke põhjendus: http://arhiiv.koolielu.ee/pa ges.php/03070102?txtid=3866 2. Referaadi/ettekande koostamine. Keskaegse Tallinna ehitisi on piisavalt, et lasta igapähe kohta üks	Linnade teke ja eluolu <i>Mõisted käsitöö, kaubandus, raad, raekoda, turuplats</i>	Geograafia: atlase ja kaardi kasutamine Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendus Matemaatika: probleemi leidmine ja sõnastamine,	Keskkond ja jätkusuutlik areng: õpilane oskab näha peamisi põhjusi, miks kõik linnad ei ole olnud jätkusuutlikud.	1. Ajalooatlas 2. Kokkuvõtlik video: https://www.youtube.com/watch?v=ORfLgV6jpig (3 minutit) 3. Õpilaste tehtud video keskaegsest Tartust: https://www.youtube.c

	keskaegseid hooneid oma kodukohas.	ettekannet teha. 3. Õppekäik keskaegsesse linna (Tallinna vanalinn)		protsesside loogiline kirjeldamine		om/watch?v=F7N9SGd3u4w (13 minutit). Võib olla eeskujuks rühmatööd tehes.
2.	Õpilane oskab jutustada tsunfrikorrast keskaegses linnas ning kasutab mõisteid õigesti. Hinnatakse: 1) õppekäigu lehe korrektset täitmist; 2) rühmatöös antud ülesande täitmist, mõistete kasutamist; 3) õpilase püsivust jutustades teemas, mõistete kasutamist korrektsetes kontekstis.	1. Iseseisev lugemine: http://www.miksike.ee/docs/lisa/2klass/2joostes/tsunft.htm 2. Õppekäik muuseumisse: keskaegne käsitöö 3. Rühmatöö: nt tsunftri reeglite analüüs; tsunftijänese püüdmine 4. Jutu „Kui ma oleksin keskaegses linnas“ kirjutamine 5. Paaristöö. Intervjuu keskaegse käsitöölisega	Tsunftid ja tsunftikord keskaegses linnas <i>Mõisted tsunft, skraa, käsitööline, šedööver</i>	Eesti keel: kirjalik ja suuline eneseväljendus, loovus, küsimuste moodustamine; kokkuvõtte tegemine intervjuust Ühiskonnaõpetus: inimeste kehtestatud reeglid Kunstiõpetus: gooti arhitektuur Eestis	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: elukutsed läbi sajandite	Õppekäigu tööleht
3.	Õpilane: 1) teab, mis on Hansa Liit, oskab iseloomustada Euroopa kaubavahetust; 2) oskab kasutada õpiku või atlase kaarte.	1. Õppekäik. Tallinna vanalinn, Mustpeade Maja, keskaegsed linnused 2. Töö tekstidega, olulise ja ebaolulise materjali eristamine. Hansakaubandus Eestis	Kaubandus Euroopas ja Eesti aladel. Hansa Liit	Matemaatika: vahemaa ja kogused Geograafia: Läänemere-äärne piirkond Majandusõpetus: turumajanduse	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: müügiesindaja, kaubatootmisega seotud erialad, turustamine; kaugsõiduvahendid Kodanikualgatus ja	Ajalooatlas, kontuurkaart, töölehed: www.kke.ee

		3. Ettekannete kuulamine koos märksõnade märkimisega. Kaardi koostamine kuuldu ettekande põhjal		alused	ettevõtlikkus: õpilane mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme.	
4.	Õpilane: 1) oskab iseloomustada keskaegse linna elanikkonda; 2) teab, kuidas keskajal linna valitseti; 3) kasutab kontekstis mõisteid <i>raad</i> , <i>tsunft</i> , <i>gild</i> , <i>Hansa Liit</i> ; 4) oskab teiste koostatud materjale adekvaatselt kommenteerida ning materjali kohta teemakohaseid küsimusi esitada.	1. Tekstid ja pildid õpikus teemal „Keskaegse linna valitsemine“ 2. Keskaegsed linnad: http://www.slideshare.net/Aire68/keskaegsed-linnad-1376658#btnNext 3. Rohke pildimaterjaliga referaadi koostamine ja selle laadimine Moodle'i keskkonda; teiste referaatide kommenteerimine ja küsimuste esitamine	Linnade elanikkond. Linnade valitsemine	Ühiskonnaõpetus: linna valitsemine minevikus ja tänapäeval Eesti keel: kirjalik ja suuline eneseväljendus Matemaatika: probleemide leidmine ja sõnastamine, loogilised selgitused Informaatika: Moodle'i keskkonna kasutamine	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: linna valitsemisega seotud erialad	1. Töölehed: www.kke.ee 2. Huvilistele film „Verekivi“: https://www.youtube.com/watch?v=nh6vMR8efA8
5.	Õpilane kasutab õpitud mõisteid, kirjeldab keskaja eluolu.	1. Rollimängud-intervjuud: olen kaupmees, käsitöeline jne 2. RAFT kirjutamine 3. Esitluste vaatamine. Joonistatud laevad,	Kordamine, mõistete kasutamine	Eesti keel: suuline eneseväljendus Informaatika: PowerPointi esitluse ettevalmistamine Kunstiõpetus:	Kultuuriline identiteet: kultuuri ja majanduse vastastikune seos; kaupmehed ja käsitöölised kui kultuuri mõjutajad	Rollide jagamiseks võib kasutada kaarte. Õpetaja valmistab ette rolli kirjeldavad punktid, millele õpilane ise õpitust saadud teadmisi lisab.

		kaupmeeste riietus, tähtsamad kaubad 4. Viktoriin: keskaegne linn		joonistusoskus, kuidas kujutada inimest		
6.	Hinnatakse mõistete kasutamise õigsust, kaardi kasutamise oskust; eluoluküsimuste vastamist, põhjuse-tagajärje seose mõistmist.	Keskaegse kaubanduse kirjeldamine. Õpilane oskab võrrelda naturaalmajandust ja rahamajandust jne.	Kontrolltöö	Eesti keel: korrektne keelekasutus Matemaatika: võrdlemine ja loogilisus	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: õppimise iseseisvus	Küsimused ja paber

Põhja-Euroopa (3 tundi)

Õpitulemus: õpilane kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi.

Õppesisu: Skandinaavia eluviis ja ühiskond; viikingite retked

Põhimõisted: skandinaavlast, viikingid, viikingite laevad, reisirid Islandile, Gröönimaale ja Ameerikasse

Pädevused: ettevõtlikkuspädevus

Õppetund	Õpitulemused	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine ja keskkond	Õppesisu	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT vahendid
1.	Õpilane: 1) oskab kirjeldada Skandinaavia loodusolusid ja nende mõju ühiskonnale ning	1. Arutelu. Skandinaavia loodus ja ühiskonna areng 2. Ideekaardi koostamine: loodusolud,	Skandinaavia loodusolud ja ühiskond	Matemaatika: loogilise arutlemise oskus Eesti keel: suuline	Keskkond ja jätkusuutlik areng: keskkonnast tulenevate probleemide lahendamine	Ajalooatlas

	<p>teab, miks osa skandinaavlasti oli sunnitud kodumaalt lahkuma;</p> <p>2) oskab oma olemasolevaid teadmisi siduda äsja õpituga.</p>	<p>majandustegevus, inimeste hõivatus jne</p> <p>3. Ajurünnak tunni alguses: õpilaste eelteadmiste väljaselgitamine</p>		<p>eneseväljendus</p> <p>Geograafia: kaardi kasutamine, Skandinaavia loodus ja kliima</p>	tänapäeval	
2.	<p>Õpilane:</p> <p>1) oskab iseloomustada viikingite elukorraldust;</p> <p>2) kirjeldab viikingite elu ning nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi.</p>	<p>1. Esitlus ja tööleht: http://arhiiv.koolielu.ee/pages.php/03070203?txtid=3669</p> <p>2. Töö tekstidega. Olulise ja ebaolulise eristamine; viikingid</p> <p>3. Mõiste-/definiitsioonikaardi koostamine. Mõiste <i>viikingid</i></p>	<p>Viikingite elukorraldus. Viikingite retked</p>	<p>Kunstiõpetus: viikingite ja viikingilaevade joonistamine</p> <p>Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendus, viikingite kirjeldamine</p>	<p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: arheoloogid, etnograafid; filmikunstiga seotud erialad</p>	<p>Huvilistele:</p> <p>1) saagadest: http://www.youtube.com/watch?v=taVsvYWp1UU&feature=related;</p> <p>2) viikingite ehitised ja laevad: http://www.youtube.com/watch?v=m_vVUK-gick&feature=related.</p>
3.	<p>Õpilane teab, kuidas ja kuhu viikingid oma retkedel jõudsid, millised on viikingite kultuuri mõjud tänapäevases maailmas.</p> <p>Hinnatakse õpilase oskust kasutada mõisteid ja selgitada põhjuse-tagajärje seoste loomist.</p>	<p>1. Arutelu: viikingite rüüsteretked</p> <p>2. Võrdlemine. Venni diagramm: araablased ja viikingid ning nende sarnased ja erinevad jooned: http://vennidiagramm.weebly.com/index.html</p>	<p>Viikingite retked. Viikingid ja Euroopa</p>	<p>Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendus</p> <p>Matemaatika: loogiline selgitamine</p> <p>Geograafia: maadeavastused</p>	<p>Kultuuriline identiteet: viikingite kultuur kui maailma kultuuride osa</p>	<p>1. Ajaloogatlas</p> <p>2. Video: http://www.youtube.com/watch?v=dC3Q9q4cRZA</p> <p>3. Huvilistele video viikingitest: https://www.youtube.com/watch?v=sgZiPEXN6</p>

		3. Loovkirjutamine teemal „Viikingite jäljed maailma ajaloos“				DQ (43 min)
--	--	--	--	--	--	-------------

Eesti keskajal (8 tundi)						
Õpitulemus: õpilane nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ning muistset vabadusvõitlust.						
Õppesisu: eluolu muinasaja lõpul; muinasmaakonnad; muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine; ühiskonna struktuur; valitsemine; Liivi Ordu; linnad						
Põhimõisted: muinasmaakonnad, ristiusk, Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu						
Pädevused: enesemääratluspädevus; sotsiaalne ja kodanikupädevus; matemaatikapädevus, digipädevus						
Õppe-tund	Õpitulemused	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine ja keskkond	Õppesisu	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT vahendid
1.	Õpilane: 1) nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid ning iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul; 2) oskab oma olemasolevaid teadmisi siduda äsja õpituga. Hinnatakse muinasmaakondade tundmist ning	1. Arutelu videos nähtu üle: http://www.youtube.com/watch?v=Ri7UQmVMqvc 2. Õppekäik muinaslinnuste asukohtadesse, nt Lehola muinaslinnusesse 3. Eesti kultuuriloo õppematerjal: http://www.eays.edu.ee/aja/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=19&Itemid=6	Muinasaja algus Eesti aladel, eestlaste eluolu muinasaja lõpul. Muinasmaakonnad	Eesti keel: suuline eneseväljendus Geograafia: Läänemere piirkond kaardil, Eesti loodus Loodusõpetus: taimestik ja loomastik	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: arheoloogi elukutse; ajaloolane, muuseumitöötaja, giid; turismindus; meelelahutustööstus, kirjanikud, filmikunst Keskkond ja jätkusuutlik areng: Eesti loodus kui miljonite aastate arengu tulemus. Inimese sõltuvus	1. Atlas. Muinas-Eesti maakondade kaart 2. Huvilistele: http://kuusemets.plane.t.ee/dokument/ajalugu.html

	kontuurkaarti.	2 4. Ajurünnak. Mida me teame kodupaiga kohta muinasaja lõpul?			loodusandidest	
2.	Õpilane: 1) oskab nimetada maakondi ja näitab neid kaardil; 2) oskab iseloomustada maakondade omavahelisi suhteid.	1. Arutelu. Eesti maakonnad muinasajal: https://lisettp.files.wordpress.com/2014/10/muinas.jpg 2. Eesti muinasühiskond. Sõnakett 3. Muinasmaja projekt: http://www.muinasmaja.educypages.com/et 4. Loovkirjutamine	1. Maakonnad 2. Muinasühiskond	Eesti keel: suuline eneseväljendus Geograafia: kaardi kasutamine, info leidmine kaardilt	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: arusaam koostegutsemise efektiivsusest	Kontuurkaart ja atlas
3.	Õpilane: 1) teab, mis oli Liivimaa ristisõda, ning oskab jutustada eestlaste ristiusustamisest ja muistsest vabadusvõitlusest; 2) oskab selgitada eestlaste allajäämise põhjusi ning muistse vabadusvõitluse tagajärge maale ja	1. Ajajoonete sündmuste lisamine: muistne vabadusvõitlus, Liivimaa ristisõda 2. Arutelu: eestlaste allajäämise põhjused vabadusvõitluses 3. Laiendatud kava koostamine. Võib teha ka rühmatööna.	Ristisõjad. Liivimaa ristisõda. Muistne vabadusvõitlus ja eestlaste ristiusustamine	Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendus Geograafia: Eesti geograafiline asend ja muinasmaakonnad Kirjandus: muistne vabadusvõitlus	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: tegevuse kavandamine	Materjal laiendatud kava koostamiseks: http://www.histrodamus.ee/?event=Show_main_layers&era_id=2&lang=est

	rahvale.	4. Probleemiakna koostamine paaristööna: 1) muistse vabadusvõitluse puhkemise eeldused; 2) sõja käik, olulisemad sündmused; 3) eestlaste allajäämise põhjused; 4) muistse vabadusvõitluse tagajärjed maale ja rahvale.				
4.	Õpilane: 1) teab, kuidas jagati Eesti alad keskajal; 2) oskab iseloomustada võõrvõimude tegutsemist Eesti aladel; 3) teab, mille poolest Eesti keskaeg sarnaneb Euroopa keskajaga ja erineb sellest.	1. Arutelu. Meenutatakse kursuse jooksul õpitut, mida juba teatakse keskaja kohta. 2. Võrdlus: mis on Euroopa ja Eesti keskajas sarnast, mis erinevat. Võrdleva tabeli koostamine Eesti ja vana Euroopa kohta (ilmalik võim, kirik, linnad ja rahvas)	Võõrvõimud Eesti aladel	Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendus	Väärtused ja kõlblus: ühiskonnas valitsevad hoiakud ja põhimõtted	
5.	Õpilane: 1) teab, mis oli Liivi ordu, ning oskab iseloomustada Liivi ordu poliitikat Läänemere ääres; 2) kasutab kontekstis mõisteid	<u>Akrostihhon</u> nii iüksi- kui ka paaristööna, näiteks Liivi ordu poliitika	Liivi ordu, selle juhtimine	Geograafia: kaardi kasutamine Kirjandus: luuletuse koostamine ja ettekanne	Väärtused ja kõlblus: koostöö ajaloo jooksul Teabekeskond: info otsimine ja leidmine	1. Huvilistele: http://www.histrodamu.s.ee/index.php?&event=Show_main_layers&layer_id=149; http://www.historyfiles.co.uk/KingListsEurope/EasternLivonianKnights.h

	<i>Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu.</i>					tm 2. Liivi ordu poliitika: http://www.histrodamus.ee/?event=Show_main_layers&layer_id=72&lang=est 3. Ordulinnused: http://histrodamus.ee/?event=Show_main_layers&layer_id=154
6.	Õpilane: 1) oskab nimetada Eesti linnu keskajal, iseloomustab neid ja toob näiteid elukorralduse kohta; 2) võrdleb Eesti ja Euroopa linnu.	1. Õpikutekst, töövihik, esitlus: http://www.slideshare.net/uhisgum/keskaegne-linn . Õpilane uurib välja linnade keskaegsed nimed. 2. Töö tekstiga. Hügieen keskaja linnades (nt Helmut Piirimäe raamatu /raamatu pealkirja on vaja; tal on 52 raamatut???) põhjal). TTS-meetodi kasutamine. 3. Ristsõna koostamine: keskaegsete linnanimede ja linnaeluga kaasneva sõnavara õppimine; keskkond: http://www.discoveryeduc	Linnaehitus. Linnaelanikkond. Eestlased ja linn	Eesti keel: funktsionaalne lugemine Geograafia: terminid põhjarannik, läänerannik jne Kirjandus: eri liiki tekstide lugemine, analüüsimine	Keskkond: inimese eluolu keskaegses linnas	1. Ajalooatlase kaart 2. Ordulinnused: http://histrodamus.ee/?event=Show_main_layers&layer_id=154

		ation.com/free-puzzlemaker/				
7.	Õpilane teab, mis muudatused toimusid Eesti aladel 13.–15. sajandil, oskab anda hinnanguid protsessidele ja põhjendada oma seisukohta.	<p>1. Rühmatöö. Eesti keskaeg, selle jooksul toimunud muudatused nt talupoegade silmade läbi, kaupmeeste seisukohast jne</p> <p>2. Ülevaateartiklite koostamine kooli lehte: eluolu keskajal (talupoja, kaupmehe, vaimuliku vaatenurk). Artiklite avaldamine aine/kooli kodulehel või kooli lehes</p>	Kordamine: muutused ühiskonnas ja territoriaalses jaotuses; linnad ja linnaelu	<p>Eesti keel: kirjalik ja suuline eneseväljendus</p> <p>Meediaõpetus: ajaleheartikli koostamine</p>	<p>1. Keskkond</p> <p>2. Teabekeskond: info otsimine ja rakendamine</p>	<p>1. Materjal õpetaja valiku järgi</p> <p>2. Huvilistele: http://www.estonica.org/et/Ajalugu/U_1200-1558_Keskaeg_Eestis/</p>
8.	<p>Hinnatakse õpilase orienteerumist ajajoonel, mõistete kasutamise oskust, kontuurkaardi kasutamist, hinnangute andmist ja põhjendamist.</p> <p>Õpilane nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ning muistset vabadusvõitlust.</p>	Kontrolltöö				

Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel (6 tundi)						
Õpitulemus: õpilane kirjeldab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust ning talupoegade ja feodaalide elulaadi.						
Õppesisu: Saksa-Rooma keisririik, parlamendi kujunemine Inglismaal, Prantsusmaa ühendamise, eluolu keskajal						
Põhimõisted: Inglise parlament, generaalstaadid, katk, must surm, keskvõimu tugevnemine						
Õppe-tund	Õpitulemused	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine ja keskkond	Õppesisu	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT vahendid
1.	Õpilane: 1) oskab siduda saadavat infot varem õpituga – Rooma keisririigiga; 2) oskab iseloomustada Saksa-Rooma keisririigi valitsemist; 3) teab, mida tähendab väljend „Canossas käima“.	1. Teksti lugemine; olulise info leidmine; võtmesõnad 2. Õige-vale väide 3. Arutelu. Slaidikava: http://www.slideshare.net/Jarveotsaajalugu/pha-rooma-keisririik#btnNext 4. Iseseisev töö. Canossas käik: http://entsyklopeedia.ee/artikkel/canossa1	Saksa-Rooma keisririik Mõisted <i>keiser</i> , <i>kuurvürst</i>	Eesti keel: funktsionaalne lugemine Geograafia: Euroopa kaart, tänapäeva Saksamaa Võõrkeel: Euroopa keeled Matemaatika: loogiline põhjendamine	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: üksikisiku osa ajaloos; inimese vastutus oma tegude eest. Paaristööna valminud laiendatud kava juhib õpilase tähelepanu koostöö kasulikkusele.	1. Ajalooatlas 2. Huvilistele: http://www.epl.ee/news/arvamus/canossa-teekond-valest-ja-vastutusest-poliitikas-ja-meedias.d?id=51290897
2.	Õpilane: 1) teab, miks Inglismaal kujunes parlament; 2) oskab iseloomustada ühiskonna arengut.	1. Tekstid ja pildid 2. Sõnakett 3. Ajajoone kasutamine ja	Inglismaa, ühiskonna areng, parlament	Geograafia: Euroopa kaart, Inglismaa, Prantsusmaa ja meri Tööõpetus:	Väärtused ja kõlblus: demokraatia arengust Euroopas ja ingliskeelses maailmas	1. Ajalooatlas 2. Illustreeritud materjal: http://www.ukstudentli

		<p>märksõnad: Inglismaa keskajal</p> <p>4. Materjal ajajoone koostamiseks: http://www.britannia.com/history/medtime.html</p> <p>5. Minu definitsioon: parlamentaarne monarhia</p>		<p>tikkimine, Bayeux' vaip</p> <p>Inglise keel: sõnavara</p> <p>Kunstiõpetus: piltide vaatlemine</p>	<p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: demokraatliku ühiskonna areng</p>	<p>fe.com/Britain/History/Middle.htm#MiddleAges</p>
3.	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab, kuidas Prantsuse kuningad riigis oma võimu kehtestasid;</p> <p>2) teab, miks Inglismaa ja Prantsusmaa omavahel sõdisid;</p> <p>3) oskab kasutada kaarti sõja käigust jutustamiseks;</p> <p>4) oskab iseloomustada relvastuse arengut; oskab näha seoseid tehnika arengu ja relvastuse uuenemise vahel.</p>	<p>1. Ajajoone kasutamine: www.kuuste.ee/ajalugu/keskaeg/SAJA-AASTANE%20SÕDA.pps</p> <p>2. Piret Pihu materjal: http://www.slideshare.net/uhisgum/prantsusmaa-ja-100-aastane-sda</p> <p>3. Magnetkokkuvõtted</p>	<p>Saja-aastane sõda: sõja põhjused ja tulemused. Tehnika areng; sõja mõju ühiskonnale</p>	<p>Geograafia: Inglismaa ja Prantsusmaa asend, loodus; info leidmine kaardilt</p> <p>Eesti keel: kirjalik ja suuline eneseväljendus</p> <p>Kunstiõpetus: portreemaal; inimese kujutamine ajaloolisel maalil</p>	<p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: isiku osa ajaloos Jeanne d'Arci näitel</p> <p>Teabekeskond: maalid kui teabe kandjad: riided, ehted jne. Info kriitiline käsitlus, eriti ajalooliste filmide kontekstis</p>	<p>1. Ajalooatlas</p> <p>2. Huvilistele: http://www.miksike.ee/documents/main/referaadid/sajaaastane.htm; http://www.britannica.com/event/Hundred-Years-War</p> <p>3. BBC materjal: http://www.bbc.co.uk/history/british/middle_ages/hundred_years_war_01.shtml</p> <p>4. Lastepärane materjal: http://www.ducksters.com/history/middle_ages/hundred_years_war.php</p>

						5. Videod: http://www.youtube.com/watch?v=aBSh3loFZsc
4.	<p>Õpilane:</p> <p>1) tegutseb rühma liikmena, oskab oma teadmisi rakendada ning õpikust infot otsida;</p> <p>2) meenutab õpitud, on aktiivne õppija.</p> <p>Hinnatakse aktiivsust, viisakust, osalemist töös omapoolsete märksõnadega.</p>	<p>Rühmatöö. Rühmades vaadeldakse keskaegse eluolu erinevaid aspekte: vaimulike, aadlike, talupoegade ja linnaelanike eluolu; valitsemist ning sõjapidamist keskajal.</p> <p>Õpilased jaotatakse rühmadesse õpetaja juhendamisel. Rühmatöö teema saab rühm loosi teel.</p> <p>Kokkuvõtte tehtud tööst esitatakse järgmise tunni alguses. Hinde rühmatöös osalemise eest paneb rühmaliikmetele rühma juhtinud õpilane. Õpetaja võib hinnet korrigeerida.</p>	Eluolu keskajal	<p>Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendus</p> <p>Kunstiõpetus: rühmatöö kokkuvõtte kujundamine</p>	<p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: rühmatöös osalemine</p> <p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: aktiivse õppimise kogemus</p>	Paber ja viltpliatsid
5.	Õpilane korrastab oma teadmisi õpitud, kasutab digivahendeid info saamiseks ja süstematiseerimiseks.	<p>1. Rühmatöö ettekandmine</p> <p>2. Slaidikava kordamiseks: http://www.slideshare.net/Jarveotsaajalugu/tsentralis-eeritud-riikide-teke-lne-euroopas-phikoolile</p>	Kokkuvõtte	Eesti keel: suuline eneseväljendus	Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: oma seisukoha väljendamine ja selle toetamine faktidega	Eelmises tunnis tehtud rühmatööd esitlemiseks

6.	Õpilane seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, senjäär, vasall, feodaal, pärisori, Inglise parlament</i> .	Hinnatakse mõistete sisu teadmist ja mõistete kasutamise oskust; õpilase oskust paigutada tunnuseid õigesse jaotusesse; ajajoone rakendamist, oma seisukoha põhjendamist faktidega; oskust leida ajalooatlasest infot.	Kontrolltöö		Õpipädevus Keelepädevus	
----	--	--	-------------	--	--	--

Maailm varauusajal (1492–1600) (20 tundi)

Õpitulemus

Õpilane:

- 1) teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon;
- 2) iseloomustab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju;
- 3) seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *maadeavastused, reformatsioon, protestandid, luteri usk, renessanss, humanism*;
- 5) teab, kes olid Kolumbus, Martin Luther ja Leonardo da Vinci, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu: ühiskond varauusajal, suured maadeavastused, reformatsioon, Eesti 16. Sajandil

Pädevused: õpipädevus, kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus

Ühiskond varauusajal (5 tundi)

Õpitulemus: õpilane teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon.

Õppesisu: tehnoloogia; uue maailmapildi kujunemine: tehnoloogia areng, majandussuhted, humanism; kujutatav kunst, Leonardo da Vinci

Põhimõisted: tulirelvad, kompass, gloobus, trükikunst, manufaktuur; humanistid, Leonardo da Vinci, renessanss

Õppe-tund	Õpitulemused	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine ja keskkond	Õppesisu	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT vahendid
1.	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab tehnika arengu tausta;</p> <p>2) oskab iseloomustada tehnika arengu põhijooni, oskab näha seoseid tehnika arengu ja ühiskonna arengu vahel;</p> <p>3) oskab kasutada oma ajalooteadmisi loovalt.</p>	<p>1. Esitlus. Tehnika areng. Tekstid ja pildid</p> <p>2. Kooliloeng. Ajajoone rakendamine.</p> <p>3. Loominguline ülesanne: luuletuse kirjutamine „Kuidas mõjutasid trükikunsti leiutamine, arstiteaduse edusammud, tehnilised uuendused või aja mõõtmine Euroopa kultuuri ja arengut?“ Õpilane valib ühe teema. Sõnakett</p>	Põllumajanduse areng, uued tövõtted, uus tehnika. Ühiskonna areng	<p>Loodusõpetus: füüsika rakendamine tehnika arengus</p> <p>Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendus</p> <p>Matemaatika: oskus probleeme püstitada</p>	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: õppemeetodite harjutamine, tekstist olulise leidmise. Inseneri elukutse nii minevikus kui ka tulevikus	<p>1. PowerPointi esitlus arvutis</p> <p>2. Piret Pihu kava: http://www.slideshare.net/uhisgum/tehnika-areng-keskaja-lpul</p>
2.	<p>Õpilane:</p> <p>1) oskab selgitada, mis on renessanss;</p> <p>2) teab, kes oli Leonardo da Vinci, Niccolo Macchiavelli, Mikolaj Kopernik, Erasmus Rotterdamist.</p> <p>Hinnatakse ajajoone rakendamist, isikute</p>	<p>1. Töö tekstide ja piltidega. Tabeli täitmine</p> <p>2. Esitlus: uue maailmapildi kujunemine</p> <p>3. Referaadi koostamine ja esitamine: renessanss. CV koostamine ühele järgmistest isikutest: Leonardo da Vinci, Niccolo</p>	<p>Uue maailmapildi kujunemine</p> <p>Mõiste <i>renessanss</i></p>	<p>Loodusõpetus: füüsikareeglite rakendumine</p> <p>Eesti keel: funktsionaalne lugemine</p> <p>Kunst: Leonardo da Vinci, Michelangelo looming</p>	<p>Tehnoloogia: tehnika areng ja selle mõju ühiskonnale</p> <p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: tehnika arengu mõju looduskeskkonnale</p> <p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine:</p>	<p>1. Huvilistele: https://www.youtube.com/watch?v=Uhd-uwFonog</p> <p>2. Video Leonardo da Vincist: https://www.youtube.com/watch?v=f5x3MaZ6fqQ (90 min)</p>

	tundmist, mõistete rakendamist ja näidete toomist.	Macchiavelli, Mikolaj Kopernik, Erasmus Rotterdamist. CV laadimine õpikeskkonda (Moodle, Tera vms)			erinevate elualade hindamine Digipädevus: materjali otsimine, töö koostamine ja üleslaadimine	
3.	Õpilane: 1) oskab selgitada humanismi mõistet; 2) oskab selgitada seoseid antiikkultuuri ja uusaja alguse maailmavaate vahel.	1. Ajalooliste isikute tegevuse iseloomustamine: tekstide lugemine, olulise esiletoomine; konspekteerimine märksõnadega 2. Mõistekaartide koostamine. Jutustamine märksõnadele toetudes. Teemantluuletuse koostamine humanismist.	Ühiskonna areng; mõtlemise areng; humanism	Eesti keel: kirjalik ja suuline eneseväljendus Kunstiõpetus: õpikus olevate piltide kirjeldamine, kunstiõpetuses õpitud terminite kasutamine	Väärtused ja kõlblus: keskaegse ja uusaegse maailmapildi võrdlus Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: isiku osa ajaloos	Materjal õpetaja valiku järgi
4.	Õpilane: 1) oskab iseloomustada kunstielus toimunut; 2) võrdleb kunsti keskajal ja uusajal ning toob esile olulisemad erinevused.	1. Esitluste kasutamine: http://arhiiv.koolielu.ee/paiges.php/03130105?txtid=3651 2. Paaristöö: keskaegne kunst ja uusaegne kunst, sarnased ja erinevad jooned Venni diagrammil	Kujutava kunsti areng. Muutused ühiskonnas, kunsti tellija rolli muutumine	Kunstiõpetus: õpikus või internetis olevate piltide kirjeldamine, kunstiõpetuses õpitud terminite kasutamine Eesti keel: kirjalik ja suuline eneseväljendus	Väärtused ja kõlblus: tugeva inimese kuju; hariduse tähtsus ühiskonnas: kes sai osa uuest maailmapildist ja kes mitte.	Huvilistele: http://www.paideyg.ee/kunstiajalugu/kunstilugu/renessanss/index.htm

5.	<p>Õpilane:</p> <p>1) oskab anda ülevaate uusajal toimuvatest muudatustest;</p> <p>2) oskab võrrelda keskaega ja uusaega;</p> <p>3) oskab tuua näiteid oma seisukohtade toetuseks.</p> <p>Hinnatakse probleemi püstitamist, seisukoha sõnastamist ja näidete toomist oma seisukoha toetamiseks.</p>	<p>1. PowerPointi esitlused</p> <p>2. Rühmatöö: ühiskond varauusajal</p> <p>3. Kodune töö: arutlus maailmavaate teemal, nt keskaegse ja humanistliku maailmapildi võrdlus (250 sõna)</p>	Kordamine	<p>Eesti keel: suuline eneseväljendus, erialaterminite kasutamine</p> <p>Kirjalik eneseväljendus: sissejuhatus, teema arendus, kokkuvõte; näidete toomine</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: humanistliku maailmavaate seisukohad</p> <p>Kultuuriline identiteet: keskkonna ja kultuuri omavahelised mõjud</p>	
----	---	--	-----------	---	--	--

Suured maadeavastused (5 tundi)						
Õpitulemus: õpilane teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon.						
Õppesisu: Ameerika avastamine; maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades						
Mõisted: maadeavastused; Kolumbus						
Pädevused: kultuuri- ja väärtuspädevus erinevate kultuuride kokkupõrke taustal; sotsiaalne ja kodanikupädevus – inimeste tegevus rühmas, rühmasisesed reeglid; õpipädevus koos digipädevusega – materjali otsimine digivahenditega; ettevõtlikkuspädevus – isiku osa ajaloos						
Õppe-tund	Teema, mõisted	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine ja keskkond	Õpitulemused	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT vahendid

1.	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab maadeavastuste eeldusi ja põhjusi;</p> <p>2) oskab kasutada atlasi info leidmiseks ning jutustamiseks ja küsimustele vastamiseks.</p>	<p>1. Esitlused. Tekstide lugemine ja piltide järgi jutustamine</p> <p>2. Lühikonspekt: http://www.miksike.ee/docs/referaadid2007/maadeavastused_reformatsioon_karoliinekorol.htm</p> <p>3. Piret Pihu esitlus: http://www.slideshare.net/uhisgum/suured-maadeavastused</p> <p>4. Pildi sisse minek</p>	<p>Maadeavastused: põhjused ja eeldused, olulisemad maadeavastajad ning nende saavutused</p>	<p>Geograafia: ajalooatlase kasutamine; ookeanide ja mandrite nimetuste kasutamine; mõisted <i>põhi, lõuna, ida, lää</i></p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: keskkond kui maadeavastajate mõjutaja; maadeavastustega seotud keskkonnamuutused</p> <p>Tervis ja ohutus: pikkade merereiside mõju keskajal; vitamiinide olulisus; puhas joogivesi</p>	<p>1. Ajalooatlas</p> <p>2. Huvilistele: The Age of Explorations: Kolumbus: http://www.youtube.com/watch?v=o9W1G3Tn31A; Magalhães: http://www.youtube.com/watch?v=I_LyY8UPIM4</p> <p>3. Ideede loomiseks: http://www.49online.org/webpages/adeleo/index.cfm?subpage=1094747</p>
2.	<p>Õpilane oskab iseloomustada maadeavastuste tagajärgi nii Euroopa kui ka muu maailma inimeste jaoks.</p>	<p>Tekstid ja pildid. Paaristöö. Õpilased arutavad koos läbi, mida tõid maadeavastused kaasa eurooplastele ja avastatud maade elanikele. Tagajärjed liigitatakse positiivseteks ja negatiivseteks. Tähelepanu tuleks juhtida ka ajaloo ja tänapäeva seoste.</p>	<p>Maadeavastuste tagajärjed</p>	<p>Geograafia: ajalooatlase kasutamine</p> <p>Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendus</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: maadeavastustega seotud keskkonnamuutused</p> <p>Väärtused ja kõlblus: inimeste tegevuse tagajärjed; vastutus oma tegude eest</p>	<p>1. Materjal õpetaja valiku järgi</p> <p>2. Ajalooatlas</p>
3.	<p>Õpilane:</p> <p>1) oskab iseloomustada</p>	<p>1. Jätkub eelmises tunnis alustatud tegevus.</p>	<p>Maadeavastused ja Euroopa.</p>	<p>Geograafia: ajalooatlase</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: inimeste tegevuse</p>	<p>1. Materjal õpetaja valiku järgi</p>

	<p>maadeavastuste tagajärgi ning näha ajaloo mõju praeguses ajas;</p> <p>2) oskab pakkuda võimalikke lahendusi ajaloolistel põhjustel tekkinud probleemide leevendamiseks ning lahendamiseks.</p>	<p>2. Esitlus: maadeavastused ja Euroopa</p> <p>3. Video. Koloniaalajastu mõjud tänapäeva maailmas (tunnitöö maailmakool.ee keskkonnas, temaatilise tõsielufilmi vaatamine)</p>	<p>Maadeavastuste tagajärjed tänapäeval</p>	<p>kasutamine</p> <p>Eesti keel: suuline eneseväljendus</p>	<p>tagajärjed; vastutus oma tegude eest</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon: tehnika arenemise mõju</p>	<p>2. Ajalooatlas</p>
4.	<p>Õpilane oskab iseloomustada maadeavastuste tagajärgi erinevate inimrühmade seisukohalt.</p>	<p>1. Rühmatöö. Suured maadeavastused</p> <p>2. Rollimängud. Üks osa õpilasi on eurooplased, teine osa aafriklased, kolmas osa Ameerika põliselanikud jne. Iga rühm esitleb maadeavastuste tagajärgi oma rühma seisukohalt.</p>	<p>Maadeavastuste teema kordamine</p>	<p>Eesti keel: suuline eneseväljendus</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: ajaloolise olukorra mõju väärtustele; kümne käsu rakendamine ajaloos</p>	<p>Materjal õpetaja valiku järgi</p>
5.	<p>Kokkuvõttev hindamine. Kontrolltöö: suured maadeavastused ja selle tagajärjed</p>	<p>Hinnatakse õpilase teadmisi maadeavastuste põhjustest ja tagajärgedest; oma seisukoha olemasolu ja selle põhjendamist; isikute tundmist; mõistete tundmist ja nende rakendamist.</p>	<p>Õpilane teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused ja tehnoloogia areng.</p>			

Reformatsioon (5 tundi)						
Õpitulemus: õpilane teab, mis oli reformatsioon ning kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadevastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon.						
Õppesisu: reformatsioon Saksamaal; Martin Luther						
Mõisted: reformatsioon, protestandid, luteri usk						
Pädevused: õpipädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus; enesemääratluspädevus – luterlik maailmavaade Euroopa kultuuris; ettevõtlikkuspädevus – isiku osa ajaloos						
Õppe-tund	Teema, mõisted	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine, keskkond	Õpitulemused	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT vahendid
1.	Õpilane: 1) oskab iseloomustada katoliikliku maailmavaate põhimõtteid; 2) teab, miks reformatsioon alguse sai; 3) oskab oma sõnadega selgitada õpitud mõisteid.	1. Teksti lugemine, märksõnad 2. Venni diagramm katoliikluse ja reformatsiooni kohta 3. Mõistekaardi koostamine: reformatsioon. Reformatsiooni definitsioon õpilase esituses	Katoliku kirik. Katoliiklik maailmavaade	Eesti keel: funktsionaalne lugemine; kirjalik ja suuline eneseväljendus	Väärtused ja kõlblus: ristiusu väärtused, reformatsiooni väärtused; inimese vastustus Kultuuriline identiteet: õpilane mõistab kultuuride muutumist ajaloo vältel, on kultuuriliselt salliv.	1. Materjal õpetaja valiku järgi 2. Huvilistele: http://stud.sisekaitse.ee/teppan/Suuremad%20usundid/kristluse_ususuunad.html 3. Ajalooatlas
2.	Õpilane: 1) teab, kes oli Martin Luther, ning oskab iseloomustada Lutheri tegevust; 2) teab, kuidas kulges reformatsioon	1. Tekstide lugemine ja piltide vaatlemine, märksõnade esiletoomine 2. Ajajoon: reformatsioon Saksamaal	Reformatsioon. Martin Luther	Eesti keel: funktsionaalne lugemine; isiku iseloomustamine	Väärtused ja kõlblus: inimeste tegevuse tagajärjed; vastutus oma tegude eest; isiku osa ajaloos Kodanikualgatus ja	1. Materjal õpetaja valiku järgi 2. Filmilõik Martin Lutherist: https://www.youtube.com/watch?v=tOWftjkJc

	Saksamaal.	3. Akrostihhon Martin Lutherist: http://www.luuletus.ee/s-akrostihhon			ettevõtlikkus: õpilane mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme.	48 (umbes 10 min)
3.	Õpilane: 1) oskab kasutada ajalooatlast, et iseloomustada reformatsiooni levikut Euroopas; 2) teab mõisteid <i>kalvinismi ja anglikaani kirik</i> .	1. Ajalootekstid. Pildid internetist ja õpikust. Olulise eristamine ebaolulisest 2. Ajajoone kasutamine: reformatsioon 3. Rühmatöö: illustreeritud skeemide koostamine kiriku jagunemise kohta. Skeemid paigutatakse klassis seinale.	Reformatsiooni levik Euroopas. Kalvinism. Anglikaani kirik	Geograafia: Euroopa riigid Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendus Kunstiõpetus: luteri kiriku sisekujundus	Väärtused ja kõlblus: arendame inimeste sõnade ja käitumise taga olevate väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnete kooskõla ning oma valikute põhjendamist. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: õpilane mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme.	1. Materjal õpetaja valiku järgi 2. Lisaks kalvinimist: http://wol.jw.org/et/wol/d/r37/lp-st/2010647 3. Anglikaani kirik: http://www.eelk.ee/~ltund/ajalugu/ajalugu9.html 4. Ajalooatlas: kontuurkaart
4.	Õpilane: 1) oskab kasutada oma teadmisi ja õpikut info leidmiseks; 2) oskab tuua näiteid oma kodukohast; 3) oskab kasutada interneti olemasolevate teadmiste täiendamiseks.	Rühmatöö. Õpilased arutlevad omavahel, mida reformatsioon Euroopas muutis. Positiivsed ja negatiivsed muutused; reformatsiooni mõju tänapäeval	Kordamine	Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendus Kunstiõpetus: luteri kirikule iseloomulikud jooned sisekujunduses Matemaatika: probleemi	Elukestev õppimine: õppimistehnika kasutamine Kultuuriline identiteet: kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisaadi kujundajana ning kultuuride muutumine ajaloo vältel	1. Materjal õpetaja valiku järgi 2. Paber, vildikad või tahvelarvutid

				püstitamine		
5.	Õpilane oskab probleemi püstitada ja sellele vastuseid otsida.	Näiteks teemal „Reformatsioon ja selle tagajärjed Euroopas“ Hinnatakse probleemi püstitust, teema arendamist, seisukohtade väljendamist ja nende toetamist faktidega. Kokkuvõtte peab vastama sissejuhatuses seatud probleemile.	Kordamine. Loovkirjutamine etteantud sõnu rakendades	Eesti keel: kirjalik eneseväljendus Matemaatika: probleemi püstitamine	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: loovkirjutamise rakendamine	

Eesti 16. sajandil (5 tundi)

Õpitulemused: õpilane iseloomustab Eesti arengut 16. sajandil, teab reformatsiooni mõju ja linnade arengut; selgitab Liivi sõja põhjust ja tagajärgi.

Õpisisu: reformatsioon; haldusjaotus ja linnad; Liivi sõja põhjused ja tagajärjed

Mõisted: Vana-Liivimaa, Liivi sõda, Liivi Ordu

Õppe-tund	Õpitulemused	Õppemeetodid, praktilised tööd ja IKT kasutamine, hindamine ja keskkond	Õpitulemused	Õppeainete lõiming	Lõiming läbivate teemadega	Õppevahendid, IKT vahendid
1.	Õpilane: 1) teab Eesti alade haldusjaotust 16. sajandil; 2) oskab kaardilt infot	1. Info lugemine ajalookaardilt (atlas) 2. Tekstide lugemine ja piltide vaatlemine (õpik).	Haldusjaotus 15.–16. sajandil. Eesti linnad	Geograafia: Eesti kaart Eesti keel: suuline ja kirjalik	Kultuuriline identiteet: taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab	1. Materjal õpetaja valiku järgi 2. Töölehed: www.kke.ee

	leida; 3) teab oma kodulinna või kodumaakonna lugu 16. sajandi kontekstis.	Kodulinna või kodumaakonna võimalused; kodukoha vaatamisväärsused 3. Materjalid Ajaloõpetajate Seltsi koduleheküljelt: http://www.eays.edu.ee/aja/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=19&Itemid=62 4. Fotojaht , selle põhjal esitluse tegemine ja ettekandmine		eneseväljendus Kunstiõpetus: oma kodukoha arhitektuuriline pärand Geograafia: Eesti haldusjaotus 16. Sajandil	kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumistaadi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo vältel ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust.	
2.	Õpilane: 1) oskab iseloomustada reformatsiooni rolli Eesti ajaloos; 2) oskab näha seoseid Euroopa ja Eesti ajaloo vahel ning tuua näiteid Euroopa ja Eesti ajaloo ning kultuuri kokkupuudete kohta.	1. Tekstid: kultuurilooline materjal 2. Uurimuslik ülesanne või töö tekstiga. Pildirüüste Tallinnas (loetakse Niguliste kiriku lugu Niguliste muuseumi kodulehelt). Vastatakse küsimustele, millal toimus, kes osalesid ja mis põhjustel uuritav sündmus aset leidis. Tööle tekstiga ja küsimustele vastamisele järgneb arutelu.	Reformatsioon Eesti aladel	Eesti keel: funktsionaalne lugemine Kunstiõpetus: Kodukoha või maakonna kirik(ud) Kirjandus: eri liiki tekstide lugemine, analüüsimine	Teabekeskond: kodukoht kui infoallikas. Allikakriitiline käsitlus Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: õpilane mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme.	1. Materjal õpetaja valiku järgi. 2. Töölehed keelekümbluse keskkonnast

3.	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab, miks ja millal toimus Liivi sõda, kes selles osalesid ja mis olid sõja tagajärjed;</p> <p>2) oskab nimetada sõjaga seotud valitsejaid.</p>	<p>Tekstid ja pildid (õpik): http://www.histrodamus.ee/index.php?&event=Show_main_layers&layer_id=163</p> <p>3. Märksõnade leidmine ja skeemi koostamine Liivi sõja kohta: eellugu ja tagajärjed. Tabeli koostamine ning selle alusel jutustamine: Liivi sõja eeldused; sõja käik ja tähtsamad sündmused; sõja tagajärjed maale ja rahvale</p>	<p>Liivi sõda: põhjused, ajend, sõdivad pooled, tagajärjed</p>	<p>Geograafia: kaubateed, ida ja lää; Euroopa riigid</p> <p>Eesti keel: vajaliku info leidmine, funktsionaalne lugemine</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: sõda ja keskkond</p> <p>Kultuuriline identiteet: rahvastiku taastumine, muude kultuuride mõjud eesti kultuurile</p> <p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: sõjaväelase elukutse</p>	<p>1. Liivi sõda: http://www.histrodamus.ee/index.php?&event=Show_main_layers&layer_id=163</p> <p>2. Õpetaja või õpilase koostatud esitus Liivi sõjast</p> <p>3. Töölehed keelekümluse keskkonnast</p>
4.	<p>Õpilane:</p> <p>1) oskab seostada tänapäeva ajaloo; oskab näha ajaloo jälgi ümbritsevas;</p> <p>2) oskab väljendada oma seisukohta ja seda faktidega toetada;</p> <p>3) oskab kasutada aasta jooksul õpitud teadmisi.</p>	<p>1. Rühmatöö: tekstidega töö klassiruumis</p> <p>2. Töö töölehega kodulinnas</p> <p>3. „Kuldvillaku“ koostamise juhend: http://koolielu.ee/tools/?tag=m%C3%A4ng; http://vosk.eu/tag/kuldvilla</p>	<p>Kordamine, ülevaade õpitust</p>	<p>Eesti keel: seisukohtade väljendamine; korrektse sõnavara kasutamine</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: kodukoha keskkond kui väärtus ning selle hoidmine ja kaitsmine</p>	
5.	<p>Kordamine, ülevaade õpitust, enesehinnangu kokkuvõtmine, vormistamine</p>				<p>Õpipädevus: õpilane annab oma teadmiste ja oskuste hinnangu.</p>	

